

Van Eycks Gentse Altaarstuk bezongen in haiku

Ontstaan en groei van de compositie

In het kader van de huldiging in Gent en Vlaanderen van de gebroeders Van Eyck (themajaar 2020 'OMG Van Eyck was here!') vroeg (de in Gent geboren) haikudichter Diederik De Beir de dichters van zijn internationale haikukring zich te laten inspireren door Van Eycks veelluik Het Lam Gods. Het later wereldberoemd geworden altaarstuk werd op 6 mei 1432 in Gent ingehuldigd. Met het oog op een compositie selecteerde Dirk Blockeel (in samenspraak met Diederik) bij elk van de 24 + 2 specifieke taferelen één te zingen haiku. Uitzondering op de regel vormt het grote centrale paneel, De Aanbidding van het Lam Gods, dat in twee (in vier talen vertolkte) haiku's wordt bezongen. Achttien haikudichters zijn klinkend aanwezig in tien verschillende talen, tot zelfs in het Latijn en het Japans toe. Voorstel: Het geheel wekt werk van achttien dichters in tien verschillende talen, Latijn en Japans inclusief, klinkend tot leven.

De componist baseerde zich (voor de stijl van het geheel) stilistisch op het idioom van de eerste helft van de vijftiende eeuw, periode waarin Dufay, Binchois en Dunstable werkzaam waren. Deze werkwijze verklaart de aanwezigheid van geïnstrumenteerde citaten van motetten en misdelen (vaak getransponeerd en lichtelijk bewerkt) uit die tijd, de veelvuldige verwijzingen naar het gregoriaans in 16 van de 24 panelen en thema's die in lange notenwaarden een soort ruggengraat vormen (de cantus-firmustechniek). Zowel de symmetrische conceptie van het retabel als de lettergreepverhoudingen van de haiku (5 + 7 + 5) bepaalden mede de compositie op het vlak van (tijd)structuur, melodie, keuze van de gebruikte toonsoorten (modi) en instrumenten.

Uiteindelijk werd niet gekozen voor middeleeuwse of renaissance-instrumenten, maar voor vertrouwde barokinstrumenten. Drie blazers (traverso, hobo en fagot), klavier (orgel en klavecimbel afwisselend), een slagwerker en twee zangstemmen (sopraan en bas) staan voor de vertolking in. De sopraan neemt het leeuwendeel voor haar rekening, de bas bezingt vier eerder mannelijke panelen. Begeleid door het orgel zorgt een cornetto voor de om- en inlijsting van het totale muzikale weefsel. Een beperkte slagwerkbijdrage verrijkt een aantal eerder dansante passages.

De muzikale af te leggen weg in de tijd is afgebakend door de zogenaamde vijf registers. We steken van wal met de panelen van Adam naar Eva (bovenste register (van het) open luik) en belanden uiteindelijk bij de vier panelen met de opdrachtgevers en heiligen (onderste register zijluik). Het Lam Gods in woord, muziek en beeld beoogt wat meer dan vijfhonderd jaar geleden geschilderd werd, klinkend tot leven te brengen.

Dirk BLOCHEEL

orgeltitularis St.-Maartenskerk Kortrijk – voorzitter Orgelkring Kortrijk vzw – [INFO](#).